

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра менеджменту ім. проф. Й. С. Завадського

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет аграрного менеджменту
«18» червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ДІЛОВА ЕТИКА ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
БІЗНЕСУ»**

Галузь знань Д Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність Д3 Менеджмент

Освітня програма «Менеджмент організацій і адміністрування»

Факультет аграрного менеджменту

Розробник: Ольга ГОГУЛЯ, доцент кафедри менеджменту ім. проф.
Й. С. Завадського, кандидат економічних наук, доцент

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни «Ділова етика та соціальна відповідальність бізнесу»

Навчальна дисципліна «Ділова етика та соціальна відповідальність бізнесу» є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D3 Менеджмент, що формує профіль майбутнього професіонала (менеджера) з новою філософією етичного, соціально відповідального мислення, що дозволить йому успішно працювати в умовах динамічного конкурентного середовища, приймати ефективні управлінські рішення з врахуванням етичних підходів. Завданнями навчальної дисципліни є оволодіння здобувачами вищої освіти загальними теоретичними і прикладними аспектами ділової етики та соціальної відповідальності бізнесу, а саме: вивчення термінологічної бази з ділової етики та соціальної відповідальності бізнесу; обґрунтування ролі сучасного бізнесмена і менеджера в системі менеджменту організацій на засадах етики та соціальної відповідальності; вивчення принципів соціальної відповідальності бізнесу; формування вмій щодо налагодження ділових стосунків у бізнес-середовищі та суспільстві в цілому; набуття практичного досвіду використання методичних підходів щодо забезпечення етичної поведінки, реалізації соціально відповідальних проєктів; засвоєння вмій етичної ділової поведінки, оволодіння прийомами та нормами розв'язання практичних ситуацій, вирішення етичних проблем ділового життя, налагодження ділових стосунків з усіма стейкхолдерами; обґрунтування вибору форм і методів морального впливу на контрагентів, конкурентів та на підлеглих; вивчення форм психологічного контролювання та регулювання бізнесової діяльності; формування корпоративної етики, кодексу етичної поведінки бізнесмена, підприємця, менеджера.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, ступінь вищої освіти		
Ступінь вищої освіти	<i>магістр</i>	
Галузь знань	<i>D Бізнес, адміністрування та право</i>	
Спеціальність	<i>D3 Менеджмент</i>	
Освітня програма	<i>Менеджмент організацій і адміністрування</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проєкт (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної, заочної та дистанційної (за наявності) форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>10 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>15 год.</i>	<i>4 год.</i>
Лабораторні заняття	<i>- год.</i>	<i>- год.</i>
Самостійна робота	<i>105 год.</i>	<i>136 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>3 год.</i>	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни - є формування у майбутніх фахівців сучасного управлінського мислення й системи спеціальних знань у сфері ділової етики та соціальної відповідальності бізнесу, що дозволяють успішно адаптуватися до середовища під час навчання, на робочому місці, у різних колективах, а також у процесі керівництва людьми; набуття відповідних професійних компетенцій для формування та реалізації соціально відповідальної поведінки на засадах етичних норм, створення цілісної системи соціально-етичного управління бізнес-процесами в організації.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 5. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність.

ПРН 7. Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті.

ПРН 9. Вміти спілкуватись в професійних і наукових колах державною та іноземною мовами.

ПРН 12. Вміти делегувати повноваження та керівництво організацією (підрозділом).

2. Програма та структура навчальної дисципліни «Ділова етика та соціальна відповідальність бізнесу»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	тижні	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
			л	п	с.р.		л	п	с.р.
Модуль 1. Теоретичні основи ділової етики. Механізми впливу етики бізнесу на діяльність організаційних формувань									
Тема 1. Теоретичні аспекти ділової етики та її роль в управлінні. Етичні проблеми сучасного бізнесу	1-2	15	4	2	53		1		68
Тема 2. Корпоративна етика і культура. Етика відносин із зовнішніми діловими партнерами	3, 4	15	2	2			1	1	
Тема 3. Етика бізнесу в організації. Імідж ділової людини	4, 5	15	4	2			1		
Тема 4. Етичні норми ділового спілкування	6, 7	15	2	1			1	1	
Тема 5. Академічна доброчесність як прояв ділової етики	7, 8	15	2	1			1		
Разом за модулем 1		75	14	8	53	75	5	2	68
Модуль 2. Соціальна відповідальність в системі менеджменту									
Тема 6. Концептуальні основи розвитку соціальної відповідальності	8, 9	12	2	2	52		1		68
Тема 7. Ініціативи соціальної відповідальності бізнесу в Україні	9, 10	13	2	1			1	1	
Тема 8. Соціальна відповідальність в системі менеджменту. Формування відносин з працівниками на засадах КСВ	10, 11	12	4	1			1		
Тема 9. Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі	12, 13	12	4	1			1		
Тема 10. Оцінка результативності корпоративної соціальної відповідальності	13, 14	13	2	1			1	1	
Тема 11. Соціальна відповідальність людини і держави	15	13	2	1					
Разом за модулем 2		75	16	7	52	75	5	2	68
Усього годин		150	30	15	105	150	10	4	136
Курсова робота		-	-	-	-	-	-	-	
Усього годин		150	30	15	105	150	10	4	136

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні аспекти ділової етики та її роль в управлінні. Етичні проблеми сучасного бізнесу	4
2	Тема 2. Корпоративна етика і культура. Етика відносин із зовнішніми діловими партнерами	2
3	Тема 3. Етика бізнесу в організації. Імідж ділової людини	4
4	Тема 4. Етичні норми ділового спілкування	2
5	Тема 5. Академічна доброчесність як прояв ділової етики	2
6	Тема 6. Концептуальні основи розвитку соціальної відповідальності	2
7	Тема 7. Ініціативи соціальної відповідальності бізнесу в Україні	2
8	Тема 8. Соціальна відповідальність в системі менеджменту. Формування відносин з працівниками на засадах КСВ	4
9	Тема 9. Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі	4
10	Тема 10. Оцінка результативності корпоративної соціальної відповідальності	2
11	Тема 11. Соціальна відповідальність людини і держави	2
	Разом	30

4. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Семінарське заняття 1. Теоретичні аспекти ділової етики та її роль в управлінні. Етичні проблеми сучасного бізнесу	2
2	Практичне заняття 1. Корпоративна етика і культура. Етика відносин із зовнішніми діловими партнерами	2
3	Практичне заняття 2. Етика бізнесу в організації. Імідж ділової людини	2
4	Практичне заняття 3. Етичні норми ділового спілкування	1
5	Семінарське заняття 2. Академічна доброчесність як прояв ділової етики	1
6	Семінарське заняття 3. Концептуальні основи розвитку соціальної відповідальності	2
7	Практичне заняття 4. Ініціативи соціальної відповідальності бізнесу в Україні	1
8	Практичне заняття 5. Соціальна відповідальність в системі менеджменту. Формування відносин з працівниками на засадах КСВ	1
9	Практичне заняття 6. Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі	1
10	Практичне заняття 7. Оцінка результативності корпоративної соціальної відповідальності	1
11	Семінарське заняття 4. Соціальна відповідальність людини і держави	1
	Разом	15

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні основи ділової етики. Механізми впливу етики бізнесу на діяльність організаційних формувань	53
2	Соціальна відповідальність в системі менеджменту	52
	Разом	105

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних робіт.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Процес управління бізнесом: системний підхід		
Семінарське заняття 1. Теоретичні аспекти ділової етики та її роль в управлінні. Етичні проблеми сучасного бізнесу	ПРН 6, 7, 9, 12 Розуміти моральні засади людських відносин, закономірності розвитку, структури та взаємозв'язку явищ і процесів бізнесу з точки зору етики; принципи застосування етичних норм у бізнесі; предмет ділової етики, її значення та основні поняття. Розуміти та визначати основні проблеми й завдання ділової етики; види та соціальні наслідки порушення етики бізнесу.	10
Практичне заняття 1. Корпоративна етика і культура. Етика відносин із зовнішніми діловими партнерами	Розуміти етичні проблеми інтелектуальної власності; значення корпоративної культури, її видів, форм, структури, як основи ефективного етичного управління; роль стандартів та етичних кодексів у регулюванні етичних питань; роль і вплив ділового іміджу на результативність управлінської діяльності; зміст неетичної поведінки керівника та її наслідки.	10
Практичне заняття 2. Етика бізнесу в організації. Імідж ділової людини	Знати сутність етики як регулятора людської поведінки; форми впровадження ділової етики; основні етичні норми та особливості щодо міжнародних ділових стосунків. Знати етичні норми і правила, використовувати їх в управлінській сфері; суть ділового спілкування, форми та засоби. Знати суть академічної	10
Практичне заняття 3. Етичні норми ділового спілкування		10
Семінарське заняття 2. Академічна доброчесність як прояв ділової етики		10
Самостійна робота 1		20

	<p>добročесності згідно Закону України «Про вищу освіту» та її складові; суть та призначення Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP). Вміти аналізувати й оцінювати діяльність підприємств як етичних і соціально-відповідальних суб'єктів; формувати уявлення щодо зміни форм етики на сучасному етапі розвитку суспільства. Вміти виявляти суть порушення етики бізнесу в контексті глобальних проблем сучасності; застосовувати принципи сучасної етики у практичній діяльності. Вміти формувати систему налагодження ділових комунікацій в організації та з контрагентами, конкурентами і суспільством у цілому; розробляти нетрадиційні підходи до встановлення зв'язків з бізнес-середовищем.</p> <p>Вміти застосовувати методи морального впливу керівника на працівників організації враховуючи мотиви і цінності людини; вирішувати та попереджувати конфлікти в колективі на засадах етики і відповідальності; використовувати принципи суперечок та полеміки, дотримуватися комунікативних правил. Вміти використовувати інструменти попередження та протидії академічній нечесності.</p>	
Модульна контрольна робота 1		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Система забезпечення функціонування бізнесу		
Семінарське заняття 3. Концептуальні основи розвитку соціальної відповідальності	<p>ПРН 6, 7, 12</p> <p>Знати суть та значення соціальної відповідальності, чинники внутрішнього і зовнішнього середовища соціальної відповідальності; етапи розвитку соціальної відповідальності в міжнародному і українському контекстах.</p> <p>Знати механізм забезпечення впровадження ініціатив КСВ у бізнес-середовищі. Знати основні функції, кваліфікаційні вимоги, типові обов'язки, професійні стандарти менеджера з КСВ у компаніях; нормативні документи у сфері праці. Знати принципи чесної конкуренції, етичної поведінки компаній щодо партнерів та соціально відповідального маркетингу; розуміти екологічні аспекти соціальної відповідальності, стандарти екологічного менеджменту (ISO 14001, 14000); міжнародні ініціативи та законодавство України у сфері захисту прав споживачів; методи та процедури оцінювання ефективності програм КСВ; зміст, структуру і вимоги міжнародних стандартів звітності, особливості соціальної звітності в Україні. Знати показники для розрахунку Індексу з КСВ; форми, методи та інструменти державного впливу на становлення та сприяння розвитку КСВ бізнесу в Україні. Розуміти моделі соціальної</p>	5
Практичне заняття 4. Ініціативи соціальної відповідальності бізнесу в Україні		10
Практичне заняття 5. Соціальна відповідальність в системі менеджменту. Формування відносин з працівниками на засадах КСВ		10
Практичне заняття 6. Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі		10
Практичне заняття 7. Оцінка результативності корпоративної соціальної відповідальності		10
Семінарське заняття 4. Соціальна відповідальність людини і держави		5
Самостійна робота 2		20

	відповідальності та вміти їх аналізувати, обґрунтовувати переваги та недоліки соціальної відповідальності. Розуміти значення СВ для удосконалення ефективного розвитку бізнесу та подолання ризиків; процес впровадження соціальної відповідальності у практики і процедури організації; суть соціального діалогу. Вміти формувати організаційні структури з врахуванням підрозділів відповідальних за КСВ; виявляти загрози та шляхи мінімізації ризиків КСВ; аналізувати та оцінювати кращі трудові практики та показники внутрішньої КСВ. Вміти ідентифікувати, аналізувати і ранжувати очікування зацікавлених сторін організації з позицій концепції соціальної відповідальності спираючись на стандарти МОП, Європейського Союзу і національного законодавства забезпечуючи дотримання принципів Глобального договору. Вміти аналізувати соціальну звітність організації і готувати необхідну інформацію для її формування.	
Модульна контрольна робота 2		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота		(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70
Екзамен/залік		30
Всього за курс		(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний)
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Самостійні роботи у вигляді доповідей, презентацій повинні мати коректні текстові посилання на використані інформаційні джерела
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально в дистанційному режимі (у онлайн формі за погодженням із деканом факультету і лектором курсу)

9. Навчально-методичне забезпечення:

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни «Ділова етика та соціальна відповідальність бізнесу» (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1274>).
2. Ділова етика і соціальна відповідальність бізнесу: навчальний посібник / Т.І. Балановська, О.П. Гоголя, В.В. Сотник, В.В. Восколупов. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2026. 475 с.
3. Менеджмент: навчальний посібник / Балановська Т. І., Гоголя О. П., Троян А. В., Сотник В. В. Вид. 2-ге, переробл. і доп. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2024. 606 с. URL: <http://dSPACE.nubip.edu.ua/handle/123456789/9827>
4. Управління бізнесом: навчальний посібник / Т.І. Балановська, А. В. Троян, О. М. Гавриш, В. В. Восколупов. Вид. 2-ге, переробл. і доп. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2024. 303 с. URL: <http://dSPACE.nubip.edu.ua/handle/123456789/9825>

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Балановська Т.І., Гоголя О.П., Кубіцький С.О., Михайліченко М.В., Троян А.В. Управління організацією: навчальний посібник. Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2021. 464 с. URL: <http://dSPACE.nubip.edu.ua/handle/123456789/7902>
2. Балджи М.Д. Етика бізнесу : навч. посіб. Київ : ФОП Гуляєва В. М., 2021. 332 с.
3. Близнюк Т.П., Майстренко О.В., Андрійченко Ж.О. Бізнес-етика та ділові комунікації в контексті теорії поколінь. Науковий погляд: економіка та управління. 2022. № 1 (77). С. 44-50. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27653>
4. Гриценко Т.Б., Гриценко С.П., Іщенко Т.Д., Мельничук Т.Ф., Чуприк Н.В., Анохіна Л.П. Етика ділового спілкування. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 344 с.
5. Гусева О.Ю., Воскобоева О.В., Хлевицька Т.Б. Соціальна відповідальність бізнесу : навч. посіб. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2020. 222 с.
6. Гудзь О. Є., Петькун С. М. Соціальна відповідальність бізнесу в цифровій державі: нові ціннісні орієнтири в поствоєнних умовах. *Наукові перспективи*. 2023. №7(37). С. 140-153. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-7\(37\)-140-153](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-7(37)-140-153)
7. Данкевич А.Є., Ніценко В.С., Липовий Д.В., Данкевич В.Є. Етика економіста та соціальна відповідальність бізнесу: інституційні засади та сталий розвиток. Інтернаука. Серія: Економічні науки. 2025. № 3. URL: <https://dSPACE.nuft.edu.ua/items/6aada586-17af-4cee-b03f-dceac4cd2717>
8. Етика бізнесу : навчальний посібник / за заг. редакцією канд. філос. н., доц. М. В. Сінельнікової. Львів : «Новий Світ-2000», 2026. 251 с.
9. ESG для всіх: як бізнесу перейти на бік сталого розвитку. Дія.Бізнес. URL: <https://business.diia.gov.ua/en/cases/sistematizacia-biznes-procesiv/esg-dla-vsihnnaviso-ta-ak-biznesu-perejti-na-bik-stalogo-rozvitku>

10. Корнієнко Т., Чирва Г. Етика ділових відносин як основа корпоративної культури. Економічні горизонти. 2024. № 3 (28). С. 285-293. URL: <https://eh.udpu.edu.ua/article/view/312239>
11. Конспект лекцій з дисципліни «Соціальна відповідальність» / уклад. Будько О. В., Брежнева-Єрмоленко О. В. Кам'янське : ДДТУ, 2022. 114 с.
12. Корпоративна соціальна відповідальність: Конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студентів спеціальності 075 «Маркетинг», освітньо-професійної програми «Промисловий маркетинг»; укладач: М. О. Чупріна. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2023. 138 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/0083f4a7-2adf-464f-9bc8-557f609fa11d/content>
13. Липчанський В.О., Царенко І.О., Пітел Н.С. Етика бізнесу як різновид професійної етики в контексті соціальної відповідальності підприємців та управлінських кадрів. Підприємництво та інновації. 2024. № 15. URL: <https://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/386>
14. Ніколаєнко І.В. Етика та соціальна відповідальність бізнесу. Економічний вісник Національного технічного університету України «КПІ». 2025. № 32. URL: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/328553/319882>
15. Огінок С.В., Когут М.В., Когут А.В. Етика та корпоративна соціальна відповідальність у міжнародному бізнесі. Київський економічний науковий журнал. 2024. Вип. 4. С. 171-176. URL: <https://journals.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/114>
16. Сіренко Н.М., Лункіна Т.І., Бурковська А.В. Соціальна відповідальність : навч. посіб. Миколаїв: МНАУ, 2021. 216 с. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9758/1/socialna-vidpovidalnist_navch_posibnik.pdf
17. Сотник В.В., Гогуля О.П., Восколупов В.В. Ділова етика як інструмент формування корпоративної культури у системі менеджменту підприємств в умовах глобальної невизначеності. Бізнес Інформ. 2025. № 11. С. 447-455. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2025-11_0-pages-447_455.pdf
18. Сушик І.В., Сушик О.Г., Мартинюк Я.М., Вісин В.В. Етика бізнесу : навч. посіб. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2019. 268 с.
19. Харитоновна О.І., Ульянова Г.О., Кирилюк А.В., Галупова Л.І., Бааджи Н.П. Академічна доброчесність: навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти галузі знань 081 «Право»; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса. 2024. 74 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/27460>
20. Центр Розвиток корпоративної соціальної відповідальності: сайт. URL : <http://csr-ukraine.org>
21. Чирва О.Г., Чирва Г.М. Етика бізнесу: навч.-метод. посіб. для аудиторного та самостійного вивчення дисципліни. Умань : Візаві, 2021. 115 с.